

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica
Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.— V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za tuzemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 80

Sreda, 9. oktobra 1935

Leto X

Zaščita matere

(Zdravniški kongres se je izjavil za odpravo plodu.)

Te dni je bil v Beogradu kongres jugoslovanskega zdravniškega društva. Na kongresu so razpravljali predvsem o zaščiti matere in odpravi plodu, poleg tega pa tudi o drugih zdravstvenih vprašanjih.

Glavni poročevalec o materi in plodu je bil dr. Jovan Mijušković, tajnik zdravniškega društva. O njegovem predavanju poroča 9.829. štev. beograjske »Politike« med drugim to-le:

»G. dr. Mijušković ugotavlja v svojem uvodnem delu znatno razširjenost kriminalne odprave plodu v naši državi. Ta pojav predstavlja socialno zlo, ki po svojem nadzornem učinku stoji na isti stopnji kakor sifilis in tuberkuloza.

Na odpravo plodu v našem narodu delujejo socialni in biološki faktorji. Odpravljanje plodu je v zvezi z gmočnim stanjem in napornostjo dela, ki ga opravlja žena. Čim večje je število članov v neki družini, tem večja napornost je za ženo in tem čišči so splavi.

Tudi biološki faktorji (oslabljenje spolne moči in zdravja) vplivajo na manjše število otrok. »Posebno radi velike umrljivosti dojenčkov in majhnih otrok. To

umiranje dojenčkov in otročičev

je pri nas

dvakrat večje

kakor v drugih državah s srednjo umrljivostjo.

Kriminalni splav (po zakonu nedovoljena, skrivna odprava plodu) v Srbiji je zasegel ne le mesta in meščansko družbo, temveč se je v istem obsegu razširil tudi po deželi. Samo da so na deželi mnogo težje posledice kriminalnega splava.

Nato razlaga zgodovino raznih naziranj in zakonov o splavu in ugotavlja v tem oziru veliko raznolikost v današnjih državah.

»V nekaterih državah se odpravlja kazen za skrivni splav. V drugih državah se odprava plodu tolerira, tako da stvarno obstoji nekaznivost kljub strogim zakonom predpisom. Tako je prišlo do tega, da v Nemčiji dosega splav milijonsko številko, pa se nihče ne kaznuje kljub strogima členoma 218 in 219 kazenskega zakonika.

Rusija s svojo zakonodajo iz 1910. in 1924. leta legalizira splav. Odprava plodu se vrši brezplačno po klinikah in bolnišnicah. Zanimivo in važno je, da je kljub temu prirastek prebivalstva postal večji kakor v predvojni Rusiji, v kateri se je odprava plodu strogo kaznovala.

Končno je predlagal, da bi tudi naša zakonodaja dovolila brezplačni splav v bolnicah ali klinikah, da bi se s tem obvarovale matere pred boleznimi in smrtjo, ki jo prečesto povzročajo sušmarji. Splav ni zdravju koristna stvar, ali kjer je potreben, naj ga izvrši zdravnik-strokovnjak.

Tehtna Mijuškovičeva izvajanja so z raznih znanstvenih vidikov podprli tudi drugi referenti, tako dunajski prof. dr. Hans Pichler, dr. Jan Tuma iz Prage, dr. Stefanović iz Beograda, dr. Vladimir Bázala iz Zagreba in drugi.

Napet položaj v Bolgariji

Zarota je omajala vlado

Iz Sofije poročajo, da je v zvezi z odkrito zaroto stališče vlade Toševa omajano in da je v najbližjem času pričakovati rekonstrukcijo vlade.

Našički korupcijski proces

Od 33 milijonov Din korupcijskih izdatkov je odkritih samo 600.000 Din. — 10 milijard Din dobička čez mejo, delavcem pa 8 Din „plače“! — Nov proces med advokati

Našički korupcijski proces, ki traja v Osijeku že pol leta, je postal spet vihar in zelo zanimiv, ko so začeli nastopati privatni tožilci in zagovorniki obtoženih korupcionistov.

Največje razburjenje je povzročil privatni tožilec dr. Mijo Radošević, zagrebški advokat, politično prej komunist, zdaj jugofašist. Govoril je dva dni. Po obširnem razlaganju, kako je prišlo do odkritja Našičke korupcije, je obtožence primerjal z razbojnikom Čarugo, ki je pred leti bil obsojen na smrt pred osješkimi sodiščem (Beogr. »Politika«, 3. okt. str. 8.):

»Na klopi, na kateri je sedel Čaruga, ne sedi eden, ne sedita dva ali trije gospodje, ampak cela četa. In sama velika gospoda je to. Nosilec te liste: veleposestnik in akademsko izobražen človek. Namestnik nosilca liste: plemič, advokat in pravni svetovalec velikih bank. A izza pramilionarske prasuše vedno močnejši levi: tu so baroni, ministri, poslanci, presvetli, prevzvišeni, blagorodni, preblagorodni in mehkorodni!«

Po širokem razlaganju, kako je korupcija in zločinstvo demoraliziralo vso Slavonijo od Čaruge pa do teh modernih zločincev, pravi, da se je proti

tem elegantnim zločincem teže boriti kakor proti navadnim razbojnikom, ker znajo prikrivati svoja početja. »Dokazano je, da je družba dala za korupcijo 33 milijonov Din, a ve se samo za nekaj 500 do 600 tisoč Din, komu so bili dani. Drugi zločini korupcije so ostali v 99 odst. neodkriti.«

Govornik navaja nato negativno delo Hrvatske eskontne banke, odnosno sedaj Jugoslovanske udružene banke in njenega glavnega predstavnika dr. Stanka Švrljuge, ki je bil v mnogo poslih veren sotrudnik obtoženega Grigina Schlesingerja in dr. Mlinariča.

»Guttmann, Sor, Spitz in drugi so kupovali hrastovino po 400 do 600 Din kubičen meter, a prodajali po 1400 do 2000 Din. Tako so ti madjarski državljani v 10 letih odnesli iz naše države 10 milijard Din! A plače delavcev pri njih so znašale 8 do 20 Din na dan!«

Prvi dan je dr. Radošević mogel še nekako mirno razlagati svojo obtožnico, drugi dan je pa prišlo do hudih incidentov med njim in zagovorniki, ki jim je očital, da zagovarjajo korupcijo. Začeli so očitati njemu, da je tudi on korupcionista in ko so sodniki pomirili dvorano, je zagovornik obtožencev advokat g. Milosavljević izjavil:

»Gospodje sodniki, v rokah imam originalno pismo g. Maksa Mauthnerja od 26. septembra 1934. leta, naslovljeno »Našički« tvornici, z vsebino, ki brezdvomno ugotavlja, da je dr. Radošević ob početku tega kazenskega procesa kot pooblaščenec obtoženega Aleksandra Sora in Szekeja interveniral pri zagrebški policiji v korist onih, ki so se tedaj nahajali v preiskovalnem zaporu, in da je prejel od madjarskih patriotov, kakor on naziva obtožence, kot predajem 10.000 Din za intervencijo, ki je trajala vsega pet minut.« Dr. Radošević bi tudi danes zagovarjal obtožene, če bi ti njega marali. Tako pa se on danes »ne dere na tujem grobu, kakor pravi ljudstvo, temveč na grobu, v katerem je pokopano njegovo upanje v tem procesu.«

Dr. Milosavljević in drugi advokati so že prijavi tožbo proti dr. Radoševiću tako, da bo našičkem procesu sledil nov proces, v katerem se bodo advokati medsebojno razračunavali za svoje posle.

Po teh dramatičnih prizorih v tem največjem korupcijskem procesu se nadaljujejo dolgi govori dolge vrste advokatov, ki zagovarjajo obtožence.

Zakaj se pretaka v Afriki kri? Vojne operacije v Abesiniji v teku

Vojno z Abesinijo je Italija pričela brez formalne napovedi, češ, da Abesinija ni enakovredna država in da meja med italijansko kolonijo in Abesinijo še ni bila definitivno določena. S tega stališča Italija »ni prekoračila meje« iz svojih kolonij Eritreje ali Somalije. Italijani so osvojili Aduo, ki se nahaja blizu afriške meje. Aduo so najprej bombardirali z letali, ki so zbužala med Abesinci grozo, zlasti, ko so videli, kako gore njih hiše in kolibe. Razumljivo je, da je pri tem mnogo prebivalstva, žen in otrok, poginilo. Abesinski cesar je odredil, da mora abesinska vojska pričeti protiofenzivo. V uradnih krogih abesinskih pa o padcu Aduo do nedelje ni bilo še nič znanega. Pač pa

trdijo celo italijanska poročila, da se mora italijanska vojska boriti z velikim in resnim odporom nasprotnika.

Razen s severne strani (iz Eritreje) prodirajo Italijani v deželo tudi z vzhodne in jugovzhodne Somalije. — Abesinci zbirajo pri Džigdzigu veliko vojsko, kjer pride do ene odločilne bitke. Koncentracija čet bo končana v petih dneh. Kraj se nahaja v severni pokrajini Ogaden, kjer je tudi mesto Harrar. Tu hočejo Abesinci ščititi železnično zvezo, ki prihaja na eni strani skozi francosko Somalijo do morja, na drugi strani pa veže Džigdzigo z glavnim mestom Adis-Abebo. Ta bitka, ki se bo vršila v tem predelu, kjer imajo Abesinci nad 200.000 mož, bo najtežja

in najodločilnejša pred umikom v gorove, če bo potreba.

Odbor šestorice pri Društvu narodov v Ženevi je na svoji seji dne 6. t. ugotovil, da je Italija zakrivila napad, kar pomeni prekršitev člena dvanajstega, trinajstega in petnajstega pakta Društva narodov. Istotako pomeni kršitev člena 16., ker k napadu ni bila izzvana. O predlogu odbora naj sklepa končno Društvo narodov.

Abesinska vlada je z ozirom na sovražnosti zadržala italijanskega konzula v Adis-Abebi kot talca. Najprej mu je prepovedala odhod po otvorjenih sovražnostih, ko je pa hotel pobegniti, ga je internirala.

Ni gotovo, kaj sklene Društvo narodov,

ki ima velik interes na sporazumu zaradi splošnega miru. Če se sprejmejo sankcije proti Italiji, se bodo države cepile v dva tabora, če sankcij ne sprejme, trpi na ugledu Društvo narodov, na drugi strani pa dobita Italija kakor Anglija svobodne roke v abesinskem vprašanju. Dokler se upošteva po Društvu narodov člen 16. pakta narodov, je tudi Anglija vezana skrbeti za njega veljavnost v Evropi, če pa v tem primeru ta člen odreče, je ta obveza sploh prenehala.

Očividno je, da se v italijansko-abesinskem sporu še vedno vrše pogajanja. Za kakšne koncesije Italiji gre pri pogajanjih, ne pove nihče. Gotovo je pa, če francosko posredovanje v sporu ne bo uspelo, se bo vojna nadaljevala s sankcijami ali brez sankcij ter da bo Anglija posegla vmes, ko bo opazila, da Italija ogroža nje interese. To bi bila usodna zadeva za Abesinijo (nje delitev?) in za poznejše politične odnose med državami v Evropi.

Vsekakor je jasno, da Italija v tem sporu zahteva več, kakor ji ponujata Francija in Anglija, zato napenja zadnje strune, zakaj Mussolini je še te dni trdil, da je za sporazum, in da raj se javno pove, kaj zahteva.

Nihče ne dvomi, da vse države potre-

Hitlerjev nasprotnik o Nemčiji

»Voditelj« ne vodi države, marveč ga vodijo.«

Iz Pariza poročajo, da je nekdanji intimni prijatelj in sodelavec Hitlerjev Otto Strasser, čegar brat je 30. junija tudi padel, sedaj najnevarnejši in najresnejši nasprotnik terorskega režima, izjavil poročevalcu pariškega »Excelsiorja«, da Hitler danes ni več voditelj, marveč ga vodijo.

V kratkem, meni Otto Strasser, ga bodo prisilili k odstopu.

Borba se pravzaprav vrši dalje med dr. Schachtom in nacionalnimi socialisti. Več voditeljev nacije je zahtevalo, da Hitler odstrani dr. Schachta, toda Hitler je izjavil, da dr. Schachta ne more pogrešati.

»Črna fronta« — je zaključil Otto Strasser — »bo izbruh vojne od strani Nemčije preprečila in če pa vendar pride do nje, tedaj izbruhne v tretjem cesarstvu revolucija!«

Volitve na Danskem

Delavska vlada zahteva glasovanje o svoji politiki.

S kraljevim ukazom bo danski parlament (folketing) 21. t. m. razpuščen. Nove volitve se bodo vršile 22. oktobra. Vzroki predčasnih volitev so v gospodarskem položaju. Danski notranji minister je že nedavno povedal, da je nemogoče, kakor zahtevajo opozicijske stranke, z umetnim podraženjem cen blaga odpraviti pridobitno krizo. Konservativci zahtevajo 50 er danka na kg margarine. Samo ta davek bi pomenil letno davčno zvišanje 50—60

kron na rodbino. Kmetiška stranka je zahtevala zvišanje cen uvoznemu blagu za 10 odstotkov z valutno doklado. Z ozirom na to zahtevo je nemogoče voditi praktično politiko.

V parlamentarni seji je izjavil ministrski predsednik Stauning, da so potrebne nove volitve tudi z ozirom na kaotično situacijo, ki je nastala zaradi zunanjeparlamentarne agitacije v kmetiških krogih.

Obletnica umora kralja Aleksandra I.

V sredo, dne 9. t. m. bo preteklo leto dni, odkar je bil v Marseillu umorjen kralj Aleksander I. Na dan obletnice se bodo vršile po vseh večjih krajih države komemoracije v počast spomina pokojnega kralja. Ta dan ne bo šolskega pouka in obrati bodo deloma počivali.

Marsejski umor, ki je zelo neugodno vplival na mednarodno situacijo in skoro povzročil nevarne zunanje politične zapletitve, še vedno ni povsem razčiščen. Morilec je kakor znano padel na licu mesta, od ostalih soudeležencev pa sede v preiskovalnem zaporu v Franciji trije,

dočim se jih nekaj nahaja v Italiji, eden (polkovnik Perčević) pa Avstriji in se ti državi branita izročiti jih francoskim sodiščem.

Ob kraljevi smrti se je povdarjala potreba notranjega pomirjenja in vzpostavitev demokracije. Odgovorni činitelji so zagotavljali, da je bil to tudi kraljev namen in da bi ga izvršil po svojem povratku iz Francije. Tega se spominjamo ob obletnici marsejskega zločina in želimo, da bi izvršilci nenapisane oporoke, nalogo, ki jim je bila dana z dnem kraljeve smrti, ne izgubili izpred oči.

Boj rudarjev za delo in zaslužek

Velika zaupniška konferenca v Trbovljah

Po sklepu zadnjega razgovora medstrokovnega odbora se bo vršila dne 12. t. m. v Delavskem domu v Trbovljah ob 9. uri dopoldan velika zaupniška konferenca, na katero so povabljeni zaupniki strokovnih organizacij in zaupniki lokalnih odborov Trbovlje, Zagorje in Hrastnik, kakor tudi lokalni načelniki II. skupine iz rudnikov, ki so vsled redukcije nabav premoga s strani države prizadeti. To so zlasti rudniki Velenje, Kočevje, Črnomelj, Krmelj, Rajhenburg in Brezno-Hudajama.

Konferenca bo imela nalogo, da ugotovi, kaj vse se je podvzelo, da se zagotovi nabava premoga iz Dravske banovine in kako se naj vršijo bodoče akcije.

Nadalje bo konferenca sklepala tudi o tem, kako se naj rudarska in ostala javnost informira o položaju, bodisi z letaki, potom časopisja, ali pa z javnimi shodi in sestanki.

Končno bo konferenca sklepala tudi o tem, če se akcija za nabavo premoga za zimsko sezono 1935-36 zaključiti ali ne.

Veliki strokovni svet

sklicuje izvršni odbor Združene delavske strokovne zveze Jugoslavije skupno s predstavništvu koaliranih organizacij dne 13. oktobra 1935 s pričetkom ob 9. uri v dvorani Delavske zbornice v Beogradu.

Dnevni red:

1. Delavsko bolniško in nezgodno zavarovanje.

2. Delavsko brezposelno in starostno zavarovanje.

Svrha velikega strokovnega sveta je, da se v dobi med dvema kongresoma sestaja in pretresa važnejša socialna, gospodarska in agitacijska vprašanja in da o njih odloča.

Zbirajte za tisk. sklad!

Pavel Kreutzer.

Ljudska volja in šola

Pritožbe starišev o nezdavnih razmerah v našem šolstvu nočejo nehati. Prepad med šolo in domom je vedno večji in čimdalje bolj se kaže, da šola prav nič ne razume mnogih upravičenih želja starišev.

Stariši so poskušali odločujočim činiteljem na uho povedati marsikak pameten predlog ali nasvet, včasih tudi kako grajo. Uspeha ni bilo, le nezadovoljnost starišev in skrb za bodočnost njih otrok je vedno večja. Zato je čimdalje manj tistih, ki vidijo rešitev šolskega vprašanja v pristranem sodelovanju šole z domom in čimdalje več drugih, ki se obupno sprašujejo ali res ni nobene pomoči za vse to?

bujejo, da se jim nudi možnost izseljevanja prebivalstva. Rešiti bi se pa dalo vprašanje mirnim potom. Če je v Abesiniji svet, življenjska prilika, zakaj naj se ne kolonizira ta svet eventualno pod suvereniteto Abesinije ob garancijah, da bodo kolonisti vživali civilizacijske svoboščine? Ne, tega pa ne! Imperialistični kapitalizem je moral poseči tu vmes, sejati sovražnosti ter povzročiti vojno, ki s svojimi posledicami ne bo manjša, kakor svetovna vojna.

Malo jih je pa, ki bi stvar presojali s pravišnega stališča. Resnica je namreč, da ni v stiski le naše šolstvo, ampak, da so zale v zagato tudi druge, nič manj važne kulturne, socialne in gospodarske zadeve. In kakor pri teh, se tudi pri šolskih vprašanjih lovimo od ene misli do druge, ne zagrabimo pa problema tam, kjer je njegovo jedro in ne preiskujemo, odkod tolika neskladnost med našimi težnjami in uredbami, ki nam uravnavajo naše vsakdanje življenje.

Zato zaenkrat pač ne smemo sanjariti o kakem pristranem sodelovanju šole z domom. Stariši moramo torej spoznati, da je nužno potrebna močna in enotna organizacija starišev samih. Ta organizacija pa se mora predvsem tudi pobrihati za dosego resne demokracije. T

Stremeti moramo, da postanemo politično resen zrel narod, ki se ne bo lovil samo za drobtinami, ampak si bo svojo usodo sam krojil. Potem bomo tudi v šolstvu lahko uresničili težnje, ki jih hočemo zdaj uveljaviti po najrazličnejših ovinkih. Le

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Doma in po svetu

Uradništvo je — prava — gospodarska — začelo je odpovedovati vse meščansko časopisje od »Slovenca« do »Jutra« in druge izdaje meščanskih družb. Glasili obeh tiskarskih družb prelivata radi tega bridke solze in rotita uradnike, da gre tu vendar za kulturo; no, pa uradniki so vendar že toliko pametni, da vedo, da Kopitarjevem in Knafličevem ne gre za kulturo, temveč za kšeft in za politični prestiž. »Slovenec« ne samo tarja, ampak kar grozi uradnikom, če ne odnehajo odpovedati njihove kulture: »Potem se bodo plače uradnikov le še bolj zniževale... Saj bo lahko erar rekel, da tako uradništvo... lahko izhaja s še manjšimi plačami.« Kaj spravljate državni erar v zvezo s tem, če uradništvo iz pomanjkanja sredstev in ogorčenja odpoveduje podporo temu ali onemu kapitalističnemu konzorciju ali privatnem podjetju?! S to grožnjo je »Slovenec« dosegel gotovo samo to, da mu bodo odpovedali naklonjenost še tisti, ki je doslej še niso. Kajti uradniki so prišli do spoznanja, da so bili doslej vedno prikrajševani samo zato, ker so na vse z mirno vdanostjo molčali. Iz tega spoznanja bo moralo uradništvo napraviti še en korak naprej: boriti se za svoje pravice ob strani delovnega ljudstva.

Na vsakega prebivalca pri nas pride 12.50 Din izdatkov za bolnišnice, tako je ugotovil zdravniški kongres v Beogradu, pri vsem tem pa so te bolnišnice tako urejene, da morajo po ugotovitvah zdravnikov odpustiti iz bolnic nezdravljenih bolnikov: v Sloveniji 59.4 odst., na Hrvaškem 56.9 odst., v celi državi povprečno pa 47.3 odst. Dočim

so bolnišnice v Sloveniji prenapolnjene, čakajo ponekod prazne postelje.

Zakonito odpravo plodu v slučaju potrebe zahteva resolucija zdravniškega kongresa. Proti tej resoluciji so glasovali samo dr. Meršol iz Ljubljane in trije zdravniki iz Beograda.

Generalni direktor državnih železnic je postal inž. Noumović, doslej ravnatelj sarajevske direkcije.

Protituberkulozna liga zahteva uvedbo zavarovanja za slučaj starosti in onemoglosti. Te dni je Osrednja jugoslovanska protituberkulozna liga imela v Beogradu svoj redni letni občni zbor, ob udeležbi odličnih zdravnikov in drugih javnih delavcev. Stavili so mnoge važne zahteve, potrebne za borbo proti tuberkulozi, zlasti da se vstvarijo za to borbo potrebne zakonite podlage. Med drugim naglašajo tudi potrebo, da se še končno uvede zavarovanje zoper ostarelost in iznemoglost, ker obstoječe bolezensko zavarovanje nudi zavarovancem v najboljšem slučaju samo 52 tedensko zdravljenje in podporo, kar pa je za mnoge tuberkulozne bolnike prekratka doba in ko jo izčrpajo, ostanejo brez sredstev, prepušteni žalostni usodi.

Umik katoliške cerkve v Nemčiji. Katoliška cerkev v Nemčiji se je odpovedala nadaljnjemu boju z nacionalsocializmom, kakor se je pričakovalo. Zdaj priznava vso posvetno oblast nacionizmu, samo da reši sebe kot tako. Zato zdaj nacionalsocialisti mirno, brez odpora razpuščajo katoliška delavska in mladinska društva, ki so še obstojala.

Posnemajte! S. Eigner je nabral za tiskovni sklad od nekaterih sodrugov iz Laškega Din 70.—. Iskrena hvala.

Zdravko Kamnik

V oštrju Srbije ob vznožju gore Rtani se je v rovih globoko pod zemljo zabliskalo, užgalo in zažgelo in padlo je nad 20 žrtv Dela. Med temi si bil tudi Ti, dragi Zdravko. Samo, da je bila Tvoja smrt še okrutnejša, še strašnejša, kot ostalih Tvojih tovarišev. Tri dni se je zvijalo Tvoje obžgano telo v strašnih bolečinah, predno je ugasnilo Tvoje mlado upalno življenje.

Bilo je letos v mesecu maju, ko je zagorska »Svoboda« priredila poslovični večer svojim članom, ki so morali k vojakom. Med temi si bil tudi Ti. Zaorila je naša delavska pesem in pel si tudi Ti. Sledil je poslovični govor in roke smo si stisnili z vzklikom: »Družnost«!

Čez nekaj mesecev si se pa vrnil od vojakov vsled poškodbe na očesu. Prišel si k meni in mi potožil: Vojaščine sem prost, sedaj pa sem brez posla, Dela ne dobim nikjer, sredstev za preživljanje nimam in v breme drugim nisem rad. Pred dnevi me je »loški gospod« vprašal: Kaj Zdravko, ali si še vedno brezposeln? Odgovoril sem: Da! Pa pridi večkrat k meni, mogoče... mi je rekel. Jaz pa sem Ti rekel, posluži se — a nam ostani zvest. Dandanes je že tako. Ti Zdravko si me pa zavrnil: Ne sodrug, tega pa ne storim, grem rajši v Srbijo, kakor pa, da bi moral moje prepričanje izpostavljati. In mene je bilo sram.

Čez nekaj dni si prišel zopet k meni in rekel: sodrug, odločil sem se, da grem v rudnik Tresibabo v Srbijo. Zmajal sem, češ, to je slab rudnik. Bom šel pa drugam. Moram, obleko rabim, živeti moram in končno

še ljubim. Nisem Ti mogel več braniti, dal sem Ti potrjena navodila, segla sva si v roke in pozdravila s krepkim: Družnost! Na svidenje! — Tako si odšel od nas, Tvojih sodrugov, v daljni kraj za delom in zaslužkom, v upalno življenje, s trdno vero v srce v vstajenje trpečega človeštva, a padel si kot žrtev Dela, v cvetu svoje mladosti, kot že nešteto drugih.

Da, dragi sodrug, Zdravko! Ni Te več. Tvoji telesni ostanki počivajo daleč od Tvoje rodne zemlje. Pogrešali Te bomo v naši sredi kot pevca, pogrešali Te bomo na našem odru, pogrešali Te bomo vsi, ki smo Te vzljubili. Težka je za nas ta izguba. Vendar preboreti jo bomo morali. Spominjali se Te bomo in Te nosili v svojih srcih. Tebi, artvemu, naš zadnji pozdrav: Družnost! Žalujemo ostalim pa naše globoko sožalje. A.

V ogledalu

»Slovenec« nekdanj in sedaj. »Slovenec« se je nekoč zavzemal za svobodo društvene delovanja — 1935. l. pa je ob razpustu delavske kulturne zveze »Svobode« pisal precej drugače.

»Slovenec« se je nekoč zavzemal za minimalne in eksistenčne plače delavcev — 1935. l. pa išče za meznimi gibanji delavcev »komunistično« hujskaštvo.

»Slovenec« je nekoč pisal za samoupravo socialnih institucij — 1935. l. se pa ožreva za komisarjate.

»Slovenec« je nekoč pisal proti demonstaciji slovenskega narodnega gospodarstva — 1935. l. smo pa doživeli redukcijo 5000 vagonov premoga iz dravske banovine, o čemer »Slovenec« niti besedice ne črne.

Pa kaj bi še naštevali razlike med nekdanj in sedaj, med včeraj in danes, ko pa »Slovenec« še danes popolnoma drugače piše, kar njegovi prijatelji isti dan delajo.

B. Traven, Bombaž

Prevaža Talpa 20

I. Knjiga

»Zakaj?« sem vprašal.

»Prodal mi je kokoši in mi zatrjeval, da pridno ležejo jajca. Kupil jih je od Indijancev, kakor sem medtem izvedel, kos po pezi. Jaz sem mu za vsako plačal poldrugo pezo. Toliko sem mu tudi rad dal, kajti kokoši so bile res dobro hranjene. Toda pri kokoših me je črni hudič ogoljufal, kajti ležejo prav malo. Nu, meso je pa vseeno toliko vredno.«

»Kaj pa kaj Kitajec in pa oba Mehikanca?«

»V ponedeljek zjutraj so šli tod mimo. Videl sem jih skozi okno. Kolikor vem, so šli v Pozos. Ta postaja ni tako daleč kakor tista, s katere ste vi prispeli. Tudi pot je boljša, kajti sedaj hodimo na to postajo, dočim smo v prejšnjih letih hodili na ono. Toda Pozos je za nas priprajnejši, samo da nismo imeli preje pota tja. Ko pa so začeli delati na petrolejskem polju, so sezidali cesto. Kadar se boste vračali, vam priporočam to pot; tu utegnate srečati tudi kak avto in se lahko na njem peljete. Da, takole mimogrede, čemu pa želite stanovati v stanišču, ko vam je vendar na razpolago hiša?«

Zasmejal sem se. »Ne, mr. Shine, hišo pre-dobro poznam. Niti praga ne prestopim. Je pravcati brlog moskitov.«

»Nu, kakor želite. Jaz sem z družino petnajst let v njej stanoval, toda moskiti nas niso preveč mučili. Toda utegnate imeti prav. Če nima hiša dolgo stanovalca in se stalno ne zrači, se že zbere v njej mnogo mrčesa. Sploh pa že četrta leta nisem bil v njej in prav nič ne vem, kako je kaj tam. In najbrže še četrta leta ne bom šel tja. Saj nisem tam ničesar izgubil. Včasih naženem tja konje in mule, ker raste okrog hiše lepa trava in tudi mlakuža je blizu. Toda, kakor sem rekel, meni je vseeno, kje stanujete. Me prav nič ne ovirate, v nedeljo pa le pridite kaj k nam na kavo in pogačo.«

Tako sem se zopet nastanil v stanišču. Ogenj sem si zakuril kar pred staniščem, kajti poleg hiše, kjer smo imeli preje naš skupni ogenj, ni bilo nobenega pogovora več, ker ni v hiši nihče več stanoval.

Živel sem v najlepši samoti. Edine tovarišice so mi bile kuščarice, izmed katerih sta se dve v treh dneh tako name privadili, da sta docela izgubili prirojeni strah; lovili sta mi kar po nogah muhe, ki so iskale tam krušne drobtinice.

Podnevi sem se plazil po bližnjem grmičevju ali pa sem opazoval živali pri njihovem nehanju

ali pa sem bral časnike, ki sem si jih bil prinesel s petrolejskega polja.

Vode sem imel dovolj, ker je medtem nekajkrat precej deževalo in je bil vodnjak pred hišo do tretjine napolnjen. Svoj čas smo namreč vse žlebove popravili.

Tako sem se lahko umival, da, privoščil sem si celo razkošje, da sem se po dvakrat na dan umil. Nakuhal sem si tudi ogromne množine kave — deloma zato, da sem si preganjal dolg čas, deloma pa zato, da sem se je do sita napil. Ker sem si nakupil vsega, kar sem potreboval, — denarja sem imel sedaj dovolj — sem res prav dobro živel. Bil sem brez skrbi, nisem bil ne lačen ne žejen, bil sem svoboden človek v svobodnem trop-skem grmičevju, počival sem, kolikor sem hotel; kadar se mi je zljubilo, sem se pa plazil po grmičevju. Godilo se mi je dobro. In tega sem se tudi dobro zavedal.

Vodnjak, ki sem iz njega zajemal vodo, je bil tik ob stari hiši. Od mojega stanišča do te hiše je bilo približno dve sto korakov.

Vodo sem črpal in jo nosil v konzervni škattli, ki je držala dvajset litrov. Konzerve v malih škattlah tu niso v navadi, razen, če je v njih lahko pokvarljivo blago.

(Dalje prihodnjic.)

Knjige Cankarjeve družbe so v tisku!

Kdor še ni naročnik, naj ne odlašaj, da ne bo prišel prepozno. Tiska se jih samo toliko, kolikor je prednaročil. Tako je bilo lani n. pr. z romanom »Sesuti stolp«. Premalo se ga je tiskalo, potem pa ga je hotel vsak imeti. Da se ne bo letos ponovilo isto, naročite knjige takoj, kdor jih še ni! Ko bodo knjige dotiskane, bo prepozno. Bodo pa lepe!

C. D.

S. Honora Enfieldova mrtva

Iz Londona prihaja vest, da je umrla sredi septembra po težki bolezni v Parizu tajnica Mednarodne zadrzne ženske gilde S. Honora A. Enfieldova. S. Honora Enfieldova, ki je znana tudi našim ženam, saj je imela pred nekaj leti v Ljubljani dve predavanji, je bila roj. 1882. Po visokoškolskih študijah je nastala učiteljica na raznih visokih šolah in se je pečala tudi z zgodovinskim raziskovalnim delom. Od l. 1909 se je zanimala za mednarodne stvari in je bila več let članica Narodno mirovnega sveta Anglije (National Peace Council), od l. 1913. do 1917. je delovala v Zvezi delovnih žena Anglije, kjer se je zelo zavzela za uvedbo državnega bolniškega zavarovanja. Od leta 1917. do 1922. je bila tajnica Miss Llewelyn Davisove, tedanje tajnice angl. zadr. ženskih gild, od l. 1922. do 1926. pa je bila sama glavna tajnica Mednarodne zadrzne ženske gilde od njih ustanovitve do smrti 14. avgusta 1935. S. Enfieldova je bila prepričana miroljubkinja in se je tudi med vojnimi leti skozi borila proti vojni. V zadnjih je videla eno najmočnejših sredstev proti vojnami in bila je prepričana, da bo svetovni mir takrat popolnoma dosegljiv, ko bodo uveljavljena povsod zadrzna gospodarska načela.

Ohranimo pokojno borko za boljše bodočnost človeštva v najlepšem spominu.

Cv. K.

Strokovno gibanje

Za omejitve nočnega dela v pekovski obrti

Preteklo nedeljo, dne 29. septembra so zborovali pekovski pomočniki in pretresali osnutek naredbe o omejitvi nočnega dela in uvedbi nedeljskega počitka, ki ga je izdelalo ministrstvo za socialno politiko. Osnutek je napravljen po rezultatu julijske ankete v Beogradu, ki je v žarki luči pokazala nevzdržnost sedanjega stanja. Zborovanje je vodil predsednik podružnice živilskih delavcev S. Jazbinšek, referiral pa je S. Eržen. V svojem referatu je poročeval o obrazložitvi zgodovine boja za nočni in nedeljski počitek. Kljub temu, da je nočno in nedeljsko delo proti naravnim zakonom in verskim postavam, se je v družbi, ki temelji na izkoriščanju delovne sile, uveljavilo in bi ostalo tako tudi če naprej, če bi se organizirano delavstvo ne postavilo po robu, zavedajoč se svojega človeškega dostojanstva. Delavstvo je začelo boj proti nekulturnemu, nesocialnemu in zdravju škodljivemu nočnemu in nedeljskemu delu. Končni uspeh še ni dosežen, obljubljena uredba

pa pomeni velik uspeh organiziranega delavstva. Zborovanje je sklenilo pooblastiti vodstvo Zveze živilskih delavcev da se zavzame za čimprejšnjo uveljavljanje uredb. — Po govoru S. Jazbinška o organizaciji se je na njegov poziv in bodrilo še nekaterih drugih zborovalcev prijavilo 12 novih naročnikov, deloma za »Delavsko Politiko«, deloma za »Volkstimm«. Pekovski pomočniki so s tem ponovno potrdili važnost delavskega tiska v boju za socialne pravice.

Esperanto

Delavsko esperantsko društvo v Ljubljani bo priredilo v petek, dne 11. oktobra ob 20. uri v prostorih »Dela in eksistencije« v Ljubljani, Tyrševa c. 9 (drugo dvorišče) interno prireditev v proslavo Zelenega tedna s sledečim sporedom: 1. Pozdrav — podpredsednica Mara Virantova. 2. Kanto de l'esperanto, deklamira Dora Zvanova. 3. La senco de la Verda semajno — predava Damjan Vahcu. 4. Javna razprava o Esperantu sploh. — Vabljeni vsi esperantisti in ljubitelji esperanta. Dobrodošli vsi, ki se za esperanto zanimajo! Vivu Esperanto! Vivu via »Verda stelo!«

Tečaj esperantskega jezika v Ljubljani bo pričel 16. oktobra 1935. Podrobnosti naznanila bomo še pravočasno sporočili.

Kulturni pregled

Dramski studio: Schönherr: Otroška tragedija. Dramski studio je pokazal s težkim delom, ki si ga je izbral in z načinom igranja svoje resno stremiljenje in ljubezen do dramske umetnosti. Delo nam kaže duševno razpoloženje treh otrok, ki jih preplasi dvom v materino ljubezen in iskrenost. Sumničen in spoznanje, da mati vara očeta, jim razkralja duše in jih pritira do skrajnosti. Pisatelj je zajel problem manj posrečeno; zlasti značaj Metke je nelogičen, dasi avtor namigava pri njej na dednost. Igralce je čestitati. Ponekod so sicer bili prethili, malce patetični in neuravnovešeni, kar pa jim kot začetnikom ne moremo šteti v zlo. Krecija Frančka ni bila v skladu z njegovo zunanostjo. Scenarija preprosta in lepa. — A.

IZ NAŠIH KRAJEV

Ljubljana

Novega župana

bo vendar-le dobila povečana ljubljanska občina in sicer v osebi dr. Puca, kakor smo že napovedali. Dr. Dinko Puc je bil pred leti izvoljen za župana na demokratiški listi. Klerikalci so mu tedaj napovedovali najhujši boj in izjavljali, da z njim sploh ne bodo sodelovali. Klerikalcev zdaj ni več in novi radikalci ga bodo dobrohotno podpirali kot imenovanega župana.

Prebivalstvo bodo popisali v okoliških občinah, ki jih je dekret pridružil Ljubljani. Popis se bo menda izvršil v decembru.

Maribor

Sestanek mariborskih političnih zaupnikov

Zaupniški sestanek pripadnikov akcije za ustanovitev Socialistične zveze delovnega ljudstva se je vršil minuli petek. Bil je dobro obiskan in je v vsakem oziru lepo uspel.

Sestanek je otvoril in vodil S. Eržen, ki se je uvodoma spomnil nesrečnih žrtv rudniške katastrofe v Rtnju, nato pa je govoril o zunanjepolitičnem položaju v zvezi

47 mestnih svetnikov je bilo objavljenih na prvotno objavljeni listi. Kmalu nato sta izginila z liste g. Tavčar in ravnatelj Loos. Ostalo jih je pa še vedno 45, dočim jih po zakonu sme biti samo 41. Novi zakon sicer predvideva za naše mesto 45 mestnih svetnikov, toda šele po izvršenih prvih volitvah, teh pa še ni bilo. Pri JRZ sedaj ugibljemo, koga naj črtajo, da bi ne bilo prehude zamere. Se bodo že izmotali iz neljubega položaja, saj so se izmotali že iz bolj kočljivih situacij kot je pa ta, rešiti se štirih odvisnih občinskih svetnikov.

Obratni zaupniki — najboljša tarča v podjetjih. »Slovenski Narod« od 28. septembra in za njim »Mariborski Večernik« od 30. septembra pišeta, da so »rdečkarji« »Hutterjevimi delavcem odzli premož.« In sicer odzli na ta način, da sta se baje dva obratna zaupnika iz rdečega tabora pri šefu pritožila zoper slabo kakovost premožja, naka je šef odzval celokupnemu delavstvu ugodnost nabavljanja premožja po nižnji ceni. Kaj je na stvari? Dva obratna zaupnika iz rdečega tabora (iz plavega namreč mogoče ni, ker dveh plavih zaupnikov ni) sta šla v torek, dne 24. septembra po nalogu apreturinih delavcev vprašati g. šefa, kaj je s premožjem, kakšen bo in odkod bo. Na to vprašanje jima je g. šef odgovoril, da bo premožje po njegovem mnenju celo boljši od lanskega in po vsej verjetnosti tudi malo cenejši. S tem je bila intervencija končana. Ni bilo nobene kritike kakovosti premožja, niti ne nesoglasja med g. šefom in zaupniki. (Kako bi naj zaupnika kritizirala premožje, ko ga pa še niti nista videla!) Čez dva dni je podjetje objavilo delavstvu, da pramoga ne bo, ker da so zaupniki kakovost premožja kritizirali. Ta ukrep podjetja je prizadela zaupnike osupnil, ker se niso zavedali nobenega nekorrektnega dejanja in so še isti dan korporativno izvedli intervencijo v svrhu razčiščenja te zadeve. In če se ne varamo, se je te intervencije udeležil sam dopisnik »Slov. Naroda«, ki se je lahko na lastne oči in ušesa prepričal, kaj se je govorilo med zaupniki in g. šefom. Ali se je takrat ugotovilo, da so zaupniki kritizirali

Celje

Število naročnikov Delavske politike lepo napreduje in stalno narašča. Sporočamo, da uredništvo in uprava Delavske Politike v Celju posluje vsak delavnik, razen sobote, popoldne od 4. do 6. ure. Naročniki, ki lista ne dobivajo v redu, ali ki sicer žele pojasniti, ki se tičejo lista, naj se obračajo na uredništvo v zgornjih navedenih urah. Zavedajmo se, da je tisk veselja in širimo delavski časopis. Kolikor moči, tolikor pravice. — Uredništvo in uprava Del. politike Celje.

S. K. Olimp : S. K. Atletika (3 : 2). — Prijateljska tekma starih rivalov se je končala z zmago Olimpa. Olimp je igral zelo požrtvovalno in disciplinirano. Sodnik g. Ochs je sodil dobro in pravično. Priporočamo S. K. Olimpu, da pridno trenira in, da še nadalje igra tako fair in požrtvovalno in si širi krog svojih simpatizerjev.

Naročite knjige Cankarjeve družbe pri S. Al. Božiču, predno poidejo. Knjige bodo izredno zanimive in lepe vsebine. Stanejo le Din 20.— do 25.—.

Kranj

Pevski koncert kamniške »Solidarnosti«, ki se je vršil 6. t. m., je obsegal 11 narodnih in 2 delavski pesmi. Za začetek smo slišali deklamacijo K. Zupančičeve: »Pravljica za šipami« in po odmgpu pa recitacijo O. Zupančiča: »Kovaška«. Poslušalci z aplavzom niso štedili. (Vsekakor pretiran aplavz pa je, ko poslušalci cepetajo z nogami. Želeli bi, da se pri bodočih prireditvah to opusti.) Pregledno »Delavske pesem« je še posebej oživila poslušalce. Kamniški sodruzi vidi, da ima ravno delavska pesem največji učinek na poslušalce, so nato zapeli še dve delavski pesmi. Razveseljivo je, da se so-družni pevski zbor »Solidarnost« vedno bolj spopolnjuje. Dober je zlasti prvi tenor in drugi bas, dočim se ostala dva glasova pri fortih preveč zgubita. Dejstvo pa je, da je bil koncert zelo slabo obiskan. Delavstvo se sploh ob vseh delavskih prireditvah premalo zaveda, kje mu je mesto. Na razna vala s plakati, letaki, objavami v časopisu, se skoraj ne ozira. Ne zaveda se tega, da če samo ne podpre svojih prireditev, je po-

Za dva milijona Din je kupil gradič rajnkega Kollmanna ob Večni poti bivši župan in ban dr. Dinko Puc.

I. otvoritveni delavski prosvetni večer »Zarje« bo v soboto, dne 12. t. m. ob 20. uri v dvorani Delavske zbornice. Program bo zelo lep in pester. Igrala bo »Zarja«, delavski oder bo recital in vpriporil kratko enodejanko, flautist Campa, solist baritonist in solistka sopranistka bosta pela več solospelov. Obetata nastopiti tudi harmonikaš in moški pevski zbor.

Maribor

Sestanek mariborskih političnih zaupnikov

z vojno nevarnostjo in stališčem internacionalne. Za njim je poročal S. Petejan o političnem položaju v državi. Sledila je debata, v katero so posegli ss. Zmasek, Grčar, dr. Reisman in drugi. Slednji je zlasti podčrtal potrebo razširitve delavskega tiska, kar bo di glavna naloga vsakega zaupnika.

Po izčrpani debati je predsednik S. Eržen zaključil lepo uspeši sestanek.

kakovost premožja? Ne! Ugotovilo se je le, da je vprašanje zaupnikov radi premožja dalo g. šefa povod za njegovo odločbo, ker je smatral dobavljanje premožja kot neko zadevo, v katero se zaupniki ne bi smeli vmešavati. G. Hutter je končno še rekel, da bo do ponedeljka, dne 30. septembra delavstvu sporočil, kaj bo s premožjem. Menda je g. tovarnar sam uvidel, da se je prenačil, kajti v danem roku je sporočil, da bodo delavci premožje dobili kakor vsako leto. S tem je stvar v redu. Dopisnik »Slovenskega Naroda« naj ve, da bodo zaupniki iz rdečega tabora vedno intervenirali v vseh zadevah v prid delavstva. In če bo nastal kakšen nesporazum, ga bodo skušali sami izravnavati, ako bi iz takega nesporazuma nastala za delavstvo škoda. In sedaj konkretno: Kaj so rdečkarji delavstvu tovarne Hutter in drug odzli?

Čudimo se! Tisoče Mariborčanov je trepetaje pretekli dni gledalo artista g. Aleksa iz Dalmacije. Gotovo! Velik artist, ubog kruhoborec recimo! Cela stvar pa kljub vsemu smrtno nevarna! Kako more oblast, ne samo tu, nego tudi v drugih mestih dovoliti, da se take vratolomnosti vršijo brez varnostne mreže! In vrhunec vsega pa je bilo še to, da je v to smrtno nevarno višino na drogu nosil še svojega otroka seboj! Kaj takega smo v Mariboru zadnjikrat brez hujšega protesta gledali!

Ureditve Trga Kralja Petra bi si nujno želeli še to jesen, ker tako razravan in blaten še ni bil nikoli, čeprav predstavlja center mestnega prometa. Začelo se je z razširjenjem pločnika v Dvofakovi ulici, vendar so tudi ta dela zadnje dni zastala. Upamo, da si nova občinska uprava ne bo dala očistiti, da je slabša kot je bila stara.

Končno se je mestni gradbeni urad vendar odločil, da asfaltira tudi hodnik ob južni strani Aleksandrove ceste in sicer tudi del med Sodno in Frančiškansko ulico.

Zopet se diskutira o novem obmejnem kolodvoru in novi carinarnici. Za to bi bilo treba 20 milijonov, v državni proračun so pa vstavili samo 300.000. \$ — *basz talas*

tem dvorana prazna, ker meščanstvo pozna delavca samo ob sobotah, ko ima denar. Ni mesta, kjer bi meščanstvo tako zavestno preziralo delavske prireditve kakor v Kranju. Tega bi se moralo delavstvo zavedati, pa vrniti šilo za ognilo. Čuvajmo svoj denar le za naše prireditve. Slaba udeležba je v začetku nekoliko vplivala na dobro voljo kamniških sodrugov, ali po koncertu se je pa razvila prava družabna zabava in je med petjem kmalu prišel čas odhoda. — Kamniški sodrugi, najlepša hvala vam za vaš trud in požrtvovalnost; materialno sicer niste meli uspeha, ali uverjeni smo, da ste odnesli od nas moralni uspeh, ki vam naj bo v vzpodbudo, za nadaljnje delo! — Družnost!

Jesenice

Razstava akademskega slikarja Germa, ki bi morala biti v začetku septembra, se je preložila na 13.—20. oktobra. Dela bodo razstavljena v risalnici narodne šole. Razstava bo odprta vsak delavnik od 15.—19. ure, obe nedelji tudi od 9.—12. ure. Vstopnina je 5 Din, za člane prosvetnih organizacij 2 Din, za delavce, njih sivojce, dijakke in šolarje samo 1 Din. Za to umetniško razstavo je veliko zanimanje, ker Jeseničani že dolga leta nismo imeli prilike videti sploh kako umetniško razstavo pri nas.

Velenje

Neizgovorjene besede na grobu smrtno ponesrečenega rudarja Martina Pistotnika. Na grobu smrtno ponesrečenega rudarja Martina Pistotnika je spregovoril pokojniku v slovo jamski upravnik inž. Burja. Pohvalil je pokojnika kot vzornega in marljivega delavca, ki mu greša čast in priznanje. Mi njegovi tovarši pa naj povemo naknadno še naše misli ob gomili, v kateri počiva žrtev dela. Res je, pokojnik je bil priden in marljiv delavec, ki pa za svoje delo ni prejel pravilne in zadostne mezd, kakor večina drugih rudarjev ne. Kot skrben družinski oče je imel težke brige, kako preživljati svojo družino. Ko se je na mestu nesreče v jami vršil komisijski ogled od strani rudarske

nadzorne oblasti, se je spotoma zastopnik rudarskega glavarstva čudil, češ, kako more priti v tem premožniku do take nesreče, ko je vendar znano, da tu ni takega priganjstva kakor n. pr. pri rudnikih TPD. O, ko bi gospodje pri rudarskem glavarstvu večkrat prišli k nam y jamo! Pa ne, da bi se poprej najavili in ne da bi se ob prihodu zglasili, potem pa pregledali vsa dela in konstatirali storitev, pa bi se ne čudili več. Priganjstvo je dvojno: osebno, po pazniku, ki stoji za teboj, najsilnejše priganjstvo pa je akordni mezdni sistem z neverjetno nizkimi akordnimi postavkami. V tem tiči tudi vzrok nesreč, ki je povzročila smrt našega Martina. Mnogo je garal, ne zase — za druge. Njegova smrt naj bo opomin nam rudarjem, da ne bomo delili njegove usode!

Državotvorni in — protidržavni elementi. V nedeljo, dne 29. sept. se je vršila v »Rudarskem domu« vinska trgatev, katero pa so nameščenci dosledno bojkotirali in se je nihče izmed njih ni udeležil. To pa vse radi redukcije draginskih doklad. Mi prav gotovo ne pozdravljamo redukcij. Zdi se nam pa popolnom napačno, ako prizadej potem, ka so sklenili pretrgati vezi s svojimi meščanskimi »zaščitniki«, ostajajo nevtralni, namesto, da bi se znašli z delovnim ljudstvom v eni vrsti. Prišli so časi ki smo jih mi pravilno napovedovali. Pesem želodca je glasnejša od frazerskih melodij nacionalizma. Kolikokrat se nas je hotelo pridobiti zato, da bi naj tudi mi kričali živijo, pa smo odgovarjali z besedami tistega svetnika, ki je dejal: »Da se z eno samo kapljo medu vjame več muh kakor pa s celim vedrom kisa.« Ali teh naših besed tisti, katerim smo jih govorili, niso hoteli in mogli razumeti. Sedaj pa izgleda, da bi se počasi menda le sporazumeli, pač pa nam je na poti še nekaj, kar izraza hrvatski pregovor, ki pravi: »Lahko je biti onemu svetac, kojemu je bog otac.« Drži, kaj ne da?

Slovenska Bistrica

Spor radi odpusta delavca v tovarni Zugmayer in drug. V metalurški tovarni Zugmayer in drug v Zg. Bistrici je izbruhnil spor, ker je podjetje odpustilo že sedem let zaposlenega samostojnega livarja T. in na njegovo mesto postavilo njegovega pomočnika, ki se je pri tem poslu vezbal šele razmeroma kratko dobo. Vzrok odpusta delavca T. je bil slab odliček kovine, določene za valjanje. (Kakor da bi se nikomur ne moglo pri delu kaj zgoditi.) Izgleda, da ima odpust še drugo ozadje. Ako je podjetje sedaj nastavilo kot livarja pomočnika odpuščenega livarja T., znači to, da je bil T. dober livar, ker bi se sicer pomočnik pri njem ne mogel ničesar naučiti. Delavstvo je odpust livarja T. zelo razburilo. V nedeljo, dne 6. t. m. se je vršil v Zg. Bistrici velik shod, ki se ga je delavstvo polnoštevilno udeležilo. Shod je vodil S. Germ, govorila pa sta ss. Eržen in tajnik SMRJ Leskošek. V debati so se zglasili še drugi delavci. Delavstvo je pooblastilo zaupnike, da se z vso energijo zavzamejo za zopetni sprejem odpuščenega livarja, ker smatrajo, da je krivičen odpust. V bodoče naj podjetje pri odpušilih radi prekršajev pokliče zaupnike in z njimi skuša objektivno ugotoviti krivdo. Ako podjetje misli, da je v pravici, se takim razpravam ne bo izogibal. — Trenutno je položaj v tovarni napet. Delavstvo je absolutno solidarno. — Ob koncu nedeljskega shoda se je priglasilo 12 novih naročnikov za »Delavsko Politiko«, kajti v boju je najboljši zaveznik organiziranega delavstva njegov časopis.

Ruše

Tako je ta stvar. Zadnjič je bil državni praznik. Delo je počivalo. Trgovine so bile zaprte, vsi industrijski obrati, celo češki, so obstali, razven veleindustrije sekir, ki je last vелегледnega nacionalista in predsednika domača vseh nacionalnih društev v Malem Beogradu. V njegovem obratu se je delalo s polno paro.

Ptuj

»Tatuši so tatuše volili«. Pred ptujskim sreskim sodiščem se je vršila te dni sledeča zanimiva kazenska razprava: Navdušen JNS-ar je svoje politične nasprotnike, mačkovce v neki gostilni opletal z besedami »tatuši so tatuše volili«. Našla sta se dva volilca, ki sta rekla: »volitve so bile javne. Zato je vsakdo vedel, da sva midva volila Mačka. Torej je gospod JNS-ar tudi naju žalil s psovko »tatuši so tatuše volili« in sta tožila JNS-arja. Sresko sodišče je tega nasprotnika »tatušev« res tudi obsodilo radi prestopka žaljenja časti na primerno denarno globo.

Publikacije

Miloš Sofrenović: »O revizijama pri-vrednih preduzeća.« 16 strani. Založba »Moderna administracija«, Beograd, Vuka Karadžića 4. — Brošurica ima namen seznaniti vse zainteresirane kroge o aktuelnem vprašanju revizije gospodarskih podjetij. Važno ni samo za revizorje in gospodarstvenike, ampak tudi za delavske zaupnike, ki se bodo iz nje marsikaj naučili, kar jim bo služilo pri eventuelnih pogajanjih s podjetniki itd.

Odmevi terorističnih volitev v Delavsko zbornico I. 1933

Nacionalistični napad na delavsko zborovanje

Vitezi Narodne odbrane in člani NSZ pred sodiščem

Kakor smo na kratko poročali že v št. 79 »Delavske Politike«, se je vršila v petek, dne 4. oktobra t. l. pred sodnikom-področnikom okrožnega sodišča v Mariboru s. s. dr. Tombakom razprava v javni obtožbi radi napada na zborovanje in zborovalce kovinarskega shoda v gostilni Ahtig na Teznu, dne 20. oktobra 1933 proti 26 obtožencem. Ob začetku razprave je državni tožilec dr. Dev prečital

OBTOŽNICO

zoper:

1. Kristla Franca, ključavničarja drž. žel. 2. Šantla Simona, zvanika drž. žel. 3. Zafosnika Antona, kolarja drž. žel. 4. Bagatelja Avgusta, mizarskega pomočnika drž. žel. 5. Doleba Jerneja, pom. delavca drž. žel. 6. Hrabca Matijo, delavca drž. žel. 7. Gulica Andreja, kovaškega pom., italijanskega državljanja. 8. Poljšaka Franca, pom. delavca drž. žel., italijanskega državljanja. 9. Leban Angela, delavca drž. žel., italijanskega državljanja. 10. Smuča Franca, kovaškega pomočnika drž. žel., italijanskega državljanja. 11. Možina Valentina, mizarski drž. žel., italijanskega državljanja. 12. Drevenška Viktorja, pom. delavca drž. žel. 13. Kukoviča Janeza, pom. delavca drž. žel. 14. Horvata Alojza, ključavničarja drž. žel. 15. Šušteršiča Silvestra, delavca drž. žel. 16. Korena Leopolda, pom. delavca. 17. Šubernika Jožefa, kolarkega pomočnika drž. žel. 18. Lešnika Ferdinanda, pom. delavca drž. žel. 19. Tomaniča Ludvika, zas. uradnika. 20. Menonija Mihaela, delavca v tovarni »Kovina«. 21. Kobala Cirila, pom. delavca, italijanskega državljanja. 22. Mačka Ivana, delavca v tekstilni tovarni Hutter in drug. 23. Turka Danila, mizarski drž. žel., italijanskega državljanja. 24. Korena Srečka, ključavničarja drž. žel. 25. Gumzija Alojza, ključavničarja drž. žel. 26. Tretjaka Franca, ključavničarja drž. žel.

1. da so vsi dne 20. oktobra 1933 v Sp. Radvanju sporazumno kot sotorilci in v družbi še drugih neznanih storilcev s silo razgnali neprepovedan sestanek »Saveza metalških radnika Jugoslavije, podružnica Tezno« na ta način, da so vdrl v dvorano gostilne Ahtig in dejanski napadli zborovalce, pri čemur so z gumijevkami, bokserji, palicami in sličnimi predmeti prizadejali Eržen Viktorju, Gregorčiču Karlu, Ledineku Antonu, Pečovniku Mirku, Vizjaku Teobaldu, Končku Josipu, Karničniku Francu, Vanjerlu Ludviku, Dobingerju Ferdinandu in Rehbergerju Edvardu manjše od 1 do 2 cm dolge rane — brazgotine na glavi, podplutbe in kontuzije na raznih drugih delih telesa, jih torej lahko telesno poškodovali.

2. Kristl Franc sam v družbi neznanih sotorilcev vdrl v stanovanje Ahtig Alberta zoper njegovo voljo, pri čemur je uporabil silo s tem, da je vlomil vrata;

s tem so zakrivali prestopke zoper javni mir in red po § 164-II k. in prestopke zoper življenje in telo po § 181-I k. z., Kristl Franc še posebej prestopke zoper osebno prostost in varnost po § 250-II k. z. in jih naj sodišče kaznuje glede na § 61 k. z. vse po § 164-I k. z., Menonija Mihaela z uporabo § 76-I k. z., Kristl Franca še tudi po § 250-II k. z. z uporabo § 62 k. z. ter glede na sodbo sreskega sodišča v Mariboru z dne 11. 11. 1933 Kps VII. 527-33 tudi z uporabo § 67 k. z.

Za ta sestanek kovinarjev iz metalurške tovarne »Kovina« na Teznu so zvedeli tudi nekateri člani Narodne odbrane in Narodne strokovne zveze, zaposleni v delavnicah drž. železnice v Mariboru. Zvedel je zanj zlasti tudi Kristl Franc, četovodja vitezov pri Narodni odbrani in odbornik Zdrženja jugoslovanskih narodnih železničarjev in brodarjev, ki je obvestil svoje tovariše-somisljenike. Ker jim je bilo znano, da so delavci iz »Kovine« po veliki večini socialistično in marksistično orijetirani, so bili takoj soglasni s tem, da se pod vodstvom Kristla Franca tega sestanka udeležijo in ga razbijajo. V to svrhu so se sporazumeli s somisljeniki iz tovarne »Kovina« predvsem s Kobalom Virilom in Menonijem Mihaelom, katera bi se naj sestanka udeležila skupaj z ostalimi delavci kovinarji in pri razbitju pomagala. Tako se je Kobal Ciril še nekaj dni pred napovedanim sestankom kovinarjev izrazil v tovarni »Kovina«, da se bode na tem zborovanju streljalo.

Kako se je izvršil napad?

Na dan obdržanja shoda so se po končanem delu zbrali Kristl in del obtožencev v gostilni Nabavljalne zadruge drž. železničarjev, kjer so se vse podrobno dogovorili. Zvanika drž. žel. Šantl je dal celo za vino ter so bili nekateri udeleženci že močno vinjeni. Prišli do Ahtiga so se obtoženci in neugotovljeni sokrivci razdelili v skupine in obkolili gostilno. Neposredno po pričetku shoda sta vdrla Kristl in Možina na čelu svoje skupine z vrhne strani skozi zaprta vrata v zborovalno dvorano, druga skupina po skozi točilnico in tukaj napadla zborovalce z gumijevkami, bokserji, palicami in podobnimi predmeti. Pri tem pa so napadalcem iskali referenta na tem zborovanju Eržena, ki so ga hoteli dobiti v pest.

Vdrl so v Ahtigovo privatno stanovanje in so tudi davili kuharico za grlo, da bi jim povedala, kod se Eržen nahaja. Končno so ga iztaknili in napadli, ranili in pretepli, dokler se napadenemu ni posrečilo, da je svojim zasledovalcem, ki so mu bili za petami, ves krvav pobežal v neko hišo. (Spotoma mu je eden izmed napadalcev iztrgal plašč iz rok, ki so ga potem našli v »Narodnem domu«.) Hišo so napadalcem obkolili in tu pretepli slabotnega sina neke v hiši stanujoče stranke, ker stanovalci niso hoteli izročiti Eržena.

Obtoženci taje

Pri zaslišanju so obtoženci izjavili, da se ne čutijo krive, prišli so na lice mesta, ko je bilo že vse končano, nobeden izmed njih ni bil oborožen itd.

Dejstvo, da je med obtoženci

osem italijanskih državljanov,

izmed teh sedem v državni železniški službi, je zastopnika zasebnih udeležencev napotilo, da je stavil vprašanje, kako to, da si kot nacionalisti še niso pridobili državljanstva, da bi kot Jugoslavlani zadostili svoji vojaški dolžnosti, so nekateri odgovorili, da so že zaprosili, drugi pa so morali priznati, da še niso.

Konfrontacija

Ker se v uvodni preiskavi ni izvršila konfrontacija osumljencev z napadenimi poškodovanci oz. pričami, se je moglo to zgoditi šele po dveh letih pri razpravi.

»Ta je vlomil vrata v moje stanovanje!« je izpovedal priča Ahtig in pri tem pokazal na obtoženega Poljšaka. Ahtigu so neznan napadalec pokradl veliko množino sveže napravljeneh klobas z dvorišča, meso pa razmetali po tleh. Nekateri izmed napadalcev so uro pred napadom v gostilni popili okroglo dva litra vina, potem pa brez plačila izginili. Kristl je kričal nad gostilničarjem: »Tu smo sedaj mi gospodarji!« Drugi zlopet so grozili, da bodo vprizorili še hujše razdejanje, ako bo gostilničar še kdaj dal svoje lokale takim elementom na razpolago. Skoro vsaka priča je mogla spoznati med obtoženci kakšnega mirnega udeleženca tega zborovanja.

Nek obtoženi je rekel, da se je udeležil shoda samo za to, ker je skupinovodja Šantel, kot njegov predpostavljani, v delavnici naročil, da morajo na shod. Nek drug obtoženc pa je izpovedal, da on ni napadel s. Eržena, pač njegov tovariš, kateremu je podoben.

Ranjeni s. Konček je prepoznal svojega napadalca. Obtoženi Kobal Ciril pa se je nad neko pričo tako razburil, da je rekel: Lažeš! Gobec Ti bom razbil!

Razširjenje obtožnice.

Državni predsednik dr. Dev je razširil obtožnico proti Poljšaku radi vroma v Ahtigovo stanovanje in jo izpopolnil tudi še v nekih drugih točkah.

Teror v letu 1933.

Po končanem zaslišanju je zastopnik dr. Reisman predlagal vrnitev akta preiskovalnemu sodniku v svrhu izpopolnitve postopanja. Ta proces, je rekel dr. Reisman, osvetljuje razmere, ki so vladale pred dveh leti v Mariboru, da človek pri belem dnevu ni bil več varen svojega življenja. Ta proces naj ugotovi, da je postojal organizirani teror, ki so ga izvajali oni, kateri so govorili, da branijo Jugoslavijo, so pa gazili najosnovnejše zakone. Obtoženci so se težko pregrešili proti zakonu, toda kaj se jim je zgodilo, še danes so vsi na svojih službenih mestih v delavnicah državnih železnice.

V teku svojega govora je dr. Reisman prišel dvakrat v navzkrižje s sodnikom in mu je dr. Tombak grozil z odvzetjem besede.

— Nadalje je dr. Irgolič, kot zastopnik večine obtožencev grozil dr. Reismanu, da bo na cesti obračunal z njim.

Po končani razpravi je sodnik razglasil

SODBO

s katero so bili obsojeni: Kristl Franc, na Din 600.— denarni kazni, v slučaju neizterljivosti na 10 dni zapora; Poljšak Franc, na Din 900.— ali 15 dni zapora pogojno za dve leti; Tomanič Ludvik na Din 600.— ali 10 dni zapora; Kobal Ciril na Din 600.— ali 10 dni zapora pogojno za dve leti; Menonij Mihael na Din 600.— ali 2 dni zapora; Horvat Alojzij na Din 600.— ali 10 dni zapora pogojno za dve leti; Drevenšek Viktor, Maček Ivan, Tretjak Franc, Šušteršič Silvester, Koren Leopold, Gumsej Alojzij, Šantl Simon, Lešnik Ferdinand, so bili obsojeni na Din 300.— denarne kazni, v slučaju neizterljivosti na 5 dni zapora pogojno za dve leti. — Vsi so bili oproščeni prestopka lahke telesne poškodbe po § 181-I k. z., enako je bil Kristl Franc oproščen prestopka zaradi vroma v tuje stanovanje po § 250 k. z.

Statistika strokovno nadaljevalnega šolstva in zaposlenosti obrtnega in trgovskega narajanja v Dravski banovini

Tek. št.	Kraj obrtno-trgov. nadaljev. šol ter zdravniški okoliši	Število učencev v šolskih letih		Vstopilo v učenje v obrtni in trgovini pri OUZD				Skupaj
		33/34	34/35	1933	1934	do 30. 8. 1935	1932—34	
12	Lasko srez	50	36	16	18	11	1	46
	Hrastnik	77	102	13	26	32	—	71
	Trbovlje	111	152	37	85	59	2	183
	Skupaj	283	290	66	129	102	3	300
13	Litija srez	67	48	4	6	4	—	14
	Šmartno pri Litiji	42	38	—	—	—	—	—
	Št. Vid pri Stični	—	—	18	23	14	—	55
	Toplice-Zagorje	130	110	13	37	14	—	64
	Skupaj	239	196	35	66	32	—	133
14	Ljubljana-mesto	1383	1333	629	650	411	116	1806
15	Ljubljana okolica	—	—	—	—	—	—	—
	Dev. Mar. v Polju	50	36	—	—	—	—	—
	Dobrava p. Ljubljani	—	—	2	5	11	—	18
	Grosuplje	—	—	5	6	5	—	16
	Ig. Studenec	—	—	—	1	1	—	2
	Moste pri Ljubljani	29	26	—	—	—	—	—
	Št. Vid n. Ljublj.	130	122	42	54	35	—	131
	Vevče	—	—	2	2	2	1	7
	Vič pri Ljubljani	17	—	—	—	—	—	—
	Vrhnika	52	40	17	9	11	—	37
	Zgornja Šiška	35	15	—	—	—	—	—
	Skupaj	313	239	68	77	65	1	211
16	Ljutomer srez	43	50	46	66	50	2	164
	Apače	—	—	9	14	10	—	33
	Gornja Radgona	53	43	35	49	34	7	125
	Križevci	—	—	12	8	9	—	29
	Sv. Jurij ob Pesnici	—	—	1	1	1	—	3
	Skupaj	96	93	103	138	104	9	354
17	Logatec srez	20	33	6	12	16	4	38
	Cerknica	22	28	9	15	14	5	43
	Planina p. Rakeku	—	—	—	4	5	—	9
	Lož	—	—	—	4	5	9	18
	Žirni	18	—	—	—	—	—	—
	Skupaj	60	61	15	35	40	18	108
18	Maribor mesto	722	734	245	450	209	142	1046
19	Maribor desni br. srez	—	—	—	—	—	—	—
	Fram p. Mariboru	—	—	1	11	4	—	16
	Krčevina p. Mariboru	30	—	—	—	—	—	—
	Poljčane	—	—	13	11	3	1	28
	Pragersko	—	—	5	4	3	—	12
	Ruše	26	30	4	24	7	2	37
	Slov. Bistrica	28	54	11	32	17	—	60
	Slov. Lovrenc na Poh.	25	27	5	3	8	3	19
	Skupaj	109	111	39	85	42	6	172
20	Maribor levi br. srez	—	—	—	—	—	—	—
	Sv. Lenart v Slov. gor.	47	—	19	33	5	1	58
	Št. Ilj v Slov. gor.	—	—	3	1	—	1	5
	Skupaj	47	—	22	34	5	2	63
21	Murska Sobota srez	60	83	37	66	38	13	154
	Cankovo	—	—	2	1	6	—	9
	Gornja Lendava	—	—	8	12	10	1	31
	Skupaj	60	83	47	79	54	14	194
22	Novomesto srez	123	107	92	79	38	2	211
	Toplice	—	—	10	13	7	—	30
	Trebnje	—	—	24	23	18	2	67
	Zužemberk	—	—	13	18	10	1	42
	Skupaj	123	107	139	133	73	5	350
23	Prevalje srez	—	—	1	1	—	1	3
	Črna	21	—	9	22	6	6	43
	Dravograd	—	—	6	13	4	6	29
	Gustanj	17	21	8	15	12	—	35
	Marenberg	30	32	1	—	—	2	3
	Muta-Vuzenica	35	30	5	8	11	1	25
	Ribnica na Poh.	—	—	2	—	3	—	5
	Skupaj	103	83	32	59	36	16	143

(Konec.)

Tudi Ti

se moraš zavedati, da čas hiti. Ali si v tem mesecu že pridobil »Delavski politiki« novega naročnika? Opozori na to dolžnost tudi svojega prijatelja! ---

Delavski pravni svetovalec

Vprašanje: Pri odpustu iz službe sem podpisal svojemu delodajalcu, da sem popolnoma izplačan. To sem storil radi tega, ker sem prosil delodajalca, da mi preskrbi drugo službo oz. da me priporoči. Službo sem na priporočilo dobil, ali pri redukcijah sem bil ponovno odpuščem. Ali morem tožiti prvega delodajalca za nadure, ki mi jih ni plačal s 50% poviškom.

Odgovor: Ne verjetno, da bi Vam uspel dokaz, da ste se odrekli svojim zahtevam v sili in ne prostovoljno. Še enkrat, ne podpirajte ničesar.

JESENICANI IN OKOLIČANI! Zase in za svoje kupujte ali naročite po meri vsakvrstna oblačila, kakor obleke, plašče, športne jopice, hlače, perilo itd., dalje za lamčeno trpežne čevlje, v celoti ročno delo domačega delavca, po zmernih cenah v trgovini in krojaštvu GOGALA na Jesenicah. Priprajte se o kakovosti in kupujte domače izdelke!

Sportna rubrika

Prvenstvena tekma Zagorje : Svoboda, Zag. 6 : 2 za Svobodo. Svobodaši so zaslužno zmagali in izvedli lepo nogometno igro, posebno v prvem polčasu. V drugem polčasu so bili Zagorjanci boljši, ali vratar Svobode je obranil vse strele in ni pustil žogo v mrežo. Vsi znaki kažejo, da bodo letos Svobodaši postali prvaki Zagorja. — Tekmo je sodil g. Krhlika Bruno.

Službeno iz pododbora D. S. N. P. v Trbovljah. Sklicujem sejo pododbora DSNP v četrtek, dne 10. t. m. v lokalu Daska. Udeležba obvezna za zastopnike klubov, ki so člani DSNP. Seja se bo vršila ob 6. uri. — Tajnik.

PLETENE JOPICE

od 10 Din naprej v Trpinovem bazarju

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnje v Mariboru. - Telefon štev. 2324.